S. YÜKSEL AKIN

-1921-
ANKARA YOLUNDA

"Etraf Şiir Gibiydi"

Remzi Kitabevi

S. YÜKSEL AKIN 1972 Trabzon doğumlu. Yükseköğrenimini 1990-94 yılları arasında Bilkent Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde yaptı. O günlerde dönemin mizah dergilerinde, yerel ve ulusal gazetelerde yazıları yayımlandı. *Ankara Karikatürcüler Derneği* dergisinin sayfalarında köşe yazarlığı yaptı. Mezuniyeti sonrası San Francisco'daki Academy of Art College'de, ardından Mimar Sinan Üniversitesi'nde sinema eğitimi aldı. Yüksek lisans programı çerçevesinde ders aldığı Türk sinemasının Metin Erksan, Halit Refiğ, İlhan Arakon gibi yönetmen ve sinematograflarından edindiği birikimle televizyon kanallarının kültür programlarında danışmanlık yaptı.

2010 yılının Japonya-Türkiye dostluk yılı ilan edilmesinin ardından Japonya devletinin davetiyle araştırmasını yapıp senaryosunu yazarak yönettiği, Japon tarih ve kültürünü tanıtan üç bölümlük *Torii'nin Ardında* belgeselini çekti.

1921: Ankara Yolunda – Etraf Şiir Gibiydi romanı, S. Yüksel Akın'ın bu mizah, edebiyat, belgesel ve sinema kültürünün birikimli ifadesidir.

S. YÜKSEL AKIN

-1921-
ANKARA YOLUNDA

"Etraf Şiir Gibiydi"

ROMAN

Remzi Kitabevi

1921: ANKARA YOLUNDA / S. Yüksel Akın

© Remzi Kitabevi, 2026

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Ceyhan Usanmaz
Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-2311-5

BİRİNCİ BASIM: Ekim 2026

Kitabın basımı 1500 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika No: 10705
Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No. 77, Bağcılar-İstanbul
Sertifika No: 44903 / Tel (212) 629 0615

Bu kitap, tanık olduklarını insanlığa aktarabilmek adına şahsi huzurlarını, kimi zaman canlarını hiçe sayarak tarih denen karanlık dehlizin kuytu köşelerine yaşadıkları dönemi minik kandillermişçesine aydınlatan röportajlar, makaleler, haberler bırakan gazeteci ve muhabirlere adanmıştır.

"Tarih matematik değildir. Duygusal tarif olmadan tarih eksik kalır. Tarihte gördüğümüz her fikrin duyguyla bir bağı vardır. Bunların eğer ilişiği gösterilmezse tarih çok çorak kalır ya da bir çeşit övgü hâlini alır. Tarih yazarken bir nevi armoni yani ahenk yaratmak şarttır."

Ord. Prof. Enver Ziya Karal

Sunuş

Bu romanın kahramanı Credence Wright bir kurgu karakterdir. Osmanlı Devleti'nin bir heyelan azametiyle çöktüğü 19. yüzyılın ikinci yarısından 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna değin geçen dönemde, İmparatorluğun devasa enkazı altında ezilen Türk milletinin var olma mücadelesini, başta Batı kamuoyu olmak üzere tüm dünyaya anlatabilmek adına her tür imkânsızlık ve olumsuzlukları aşarak ve kendi canlarını riske atarak Anadolu insanının yanına koşmuş kimi yabancı muhabir ve gazetecilerden sentezlenerek kurgulanmıştır.

Onun kişilik ve hikâyesinde Plevne Savunması'nı Türk Cephesi'nden aktaran *Morning Advertiser* muhabiri Henry Dymond ve *The Times* muhabiri Bay Coningsby'den, Trablusgarp ve Balkan cephelerinden bildiren muhabir H. C. Seppings-Wright'tan, salgın hastalıklar ve kıtlık içinde geçen Balkan Harbi'nde Sakız köyündeki küçük bir evde açlıktan ölmek üzere olan Ordu Komutanı Abdullah Paşa ile konservesini paylaşan *Daily Telegraph* gazetesi harp muhabiri Smit Bartlet'ten, boğucu bir yaz günü İstanbul sayfiyelerinden Ayastefanos'ta çocukların oynadığı arazide kolera sancılarıyla kıvranarak can çekişen tenleri kül rengine dönmüş mülteci Türklerin haberini yaparken kendisi de hastalığa yakalanıp yirmi dört saat içinde yaşama gözlerini kapayan Alman muhabirden, İngiltere Başbakanı Lloyd George'un Türk milletini tarihten silecek Sevres Antlaşması'nı uygulayabilmek için Yunan halkını nasıl taşeron olarak Türk milletinin üzerine sürdüğünü Türkiye'den bildiren *Manchester Guardian* muhabiri Arnold Toynbee'den, Türk milletinin İstiklal mücadelesini anlatabilmek adına Anadolu'yu elinde şemsiyeyle tavanı akan, kapıları kapanmayan bir yük vagonun-

da yüzüne yağmur selleri çarparak ve rüzgârdan ikide bir sönen mum ışığını her defasında mahcubiyet içinde gülümseyerek yakan bir orman müfettişi eşliğinde geçen gazeteci-yazar Bayan Grace Ellison'dan, Philadelphia'da yayımlanan *Public Ledger* gazetesi adına İstiklal Harbi'nin çetin şartlarında "yaylı" tabir edilen arabanın üzerinde Anadolu'nun sefalet içindeki köylerini geçerek Mustafa Kemal'le röportajına yetişmeye çalışan Clarence K. Streit'tan ve zaferin hemen ardından Fransız *Le Figaro* gazetesi adına düşüncelerini almaya koşan yurttaşı Richard Eaton'dan, 5 Aralık 1921'de Büyük Millet Meclisi içerisinde Atatürk'ü dinleyen ilk kadın olma ünvanını kazanan Fransız gazeteci Madam Berthe Georges Gaulis'den, Balkan Harbi'ni takip etmek için İstanbul'a gelen *The Times*'tan Lionel James, *The Daily Chronicle*'dan M. H. Donohoe, *The Daily Mail*'den Ward Price, *The Morning Post*'tan Pilcher, *Daily Express*'ten Alan Ostler, *Le Temps*'den M. Rodes, *L'Illustration*'dan M. Raymond, Alman ve Avusturya basınından Major Von Zweiter ile Baron Binder von Kriegelstein ve daha pek çok yabancı muhabir ve gazeteciden izler vardır.

Credence Wright'ın romandaki serüveni büyük ölçüde öykünün geçtiği döneme bizzat tanıklık etmiş kişilerin kaleme aldıkları tarihsel kayıtlara dayandırılmış bir kurgudur. Bu olayların kimler tarafından hangi eserlerde anlatılmış oldukları, dileyen okurların söz konusu tarihsel belgelere ulaşabilmelerine yardımcı olmak amacıyla romanın sonunda verilmiştir.

BÖLÜM I

İSTANBUL

1

İmkânsız.

Kıvrımları ve her iki kıyısında sıralanmış toz toprak içindeki köhne ahşap yapılarıyla bulanık bir köy deresini andıran çamurlu sokakta omuzlara çarparak yürürken kulaklarında yankılanan kelime buydu. Konstantiniyye'ye varalı iki haftayı geçmişti. Tam on altı gün. Henüz randevuları alınmış mühim zevatın yarısıyla bile görüşmemiş olmakla birlikte, gerçek haberi yakalamak istiyorsa bu dermansız, yozlaşmış şehri terk edip Ankara'ya ulaşması gerektiğini çoktan keşfetmişti. Ne var ki fikrini kime açsa, aldığı yanıt hep aynı oluyordu:

İmkânsız.

Sultan'ın yasaklarını aşıp Kemalist Ankara'nın Küçük Asya'sına adım atmak imkânsızdı. Padişah Anadolu'yu çiğneyen yabancı kuvvetlere karşı direnişe geçen Mustafa Kemal ve silah arkadaşlarını hain ilan etmiş, haklarında idam fermanı çıkarmıştı. Devran dönmüş, birkaç sene öncesine kadar manşetlerinde Çanakkale, Arabistan, Kafkasya, Trablusgarp cephelerinde gösterdikleri kahramanlıklara methiyeler düzülen İstanbul matbuatında bu subaylar için artık "Paşa" ünvanının kullanılması dahi yasaklanmıştı. Sultan Selim Camii'nde Müftü Hilmi Efendi başkanlığında "hürriyet ve adaletin muhterem temsilcisi" Yunanistan Başbakanı Venezilos'un sağlığına dua okunması üzerinden henüz dört ay bile geçmemişti. *İrşad* gazetesinde, yetim çocuklara kurbanlık koyunlar hediye eden işgalci Yunan fevkalade komiseri Mösyö Sterghiadis'in alicenaplığı takdire şayan bulunuyordu.

Demir kafesli cumbadan ürkek bakışlarla dışarıyı seyreden peçeli kadınla göz göze geldi. Sürmeli uzun kirpiklerinden gözlerine, varlığını sergileyebildiği yegâne organlarına büyük özen gösterdiği aşikâr meçhul dilber romantizm dolu bir ömrü iki saniyeye sığ-

dırmak arzusuyla doyasıya süzdü onu. Ve sonra bakıştıklarını yeni fark etmişçesine hemşehrisi aşk tanrıçası Sümerli İnanna'dan miras sürmeli gözlerini yapmacık bir hicapla kapatıp inzivasına kaçıverdi.

İmkânsız.

Kânûn-ı Evvel'in son günleriydi ve halife-i zişan emir-ül mü'minin hazretlerini atlatabilse dahi işi Noel Baba'nınkinden güçtü. Ziyadesiyle dikkat çeken çıngırakları ile kırmızı kıyafeti olmaması bu topraklarda avantajdı belki ama uçan bir kızağı da yoktu ve Anadolu'ya uzanan yolların aştığı dağlar kar altındaydı. İşgal güçleri, direnişçileri dünyadan ve memleketin geri kalanından soyutlamak için Mondros Antlaşması'nın 15. maddesine dayanarak tren seferlerine sıkı tedbirler uyguluyorlardı. Trakya demiryollarına Fransa, Anadolu'dakilere İngiltere el koymuş ve Müslüman Türklerin banliyö seferleri dışında şimendiferlere izinsiz binmeleri yasaklanmıştı. Gerçi bu tebaanın ecnebi işgâli öncesinde de "mürur tezkiresi" denen yol hükümleri olmaksızın yurtlarında değil trenle, herhangi bir şekilde seyahat etmeleri zaten mümkün olmamıştı ama Meşrutiyet'in yeniden ilanı sonrası kavuştukları hürriyet ortamında geçen on sene içindeki iki Balkan savaşı ardından içine yuvarlandıkları Dünya Savaşı günlerinde cihanı cepheden cepheye doyasıya gezip tozmaya alışmışlardı. Ve işte şimdi Fransız Yüksek Komiserliği'ne Türklere öz vatanlarında uygulanan bu seyahat kısıtlamasından şikâyet etme cüretini gösteren Osmanlı Hariciyesi'ne "Fransız orduları nerede iseler orası Fransa'dır" resmi cevabı verilmiş, Türklerin bundan böyle kendi yurtlarında ev sahibi değil, Fransız topraklarında misafir oldukları "resmen" tebliğ edilmişti. Bu yasak Hristiyanlar için geçerli değilse de İstanbul'dan Doğu'ya herhangi bir yolculuk, Galata Merkez Rıhtım Han'ındaki İtilaf Devletleri Pasaport Dairesinden seyahatin ne amaçla yapılmak istendiğine dair sıkı bir sorgulamanın ardından lütfedilebilecek vizeye tâbiydi.

Başlarında beyaz dantel takkeleri, koltuk altlarında yeşil ciltli kalın birer kitapla yaklaşan iki küçük bedene takıldı gözleri. Decamps'ın "Türk Okulu'ndan Çıkış" tablosundan geliyora ben-

ziyorlardı. Fakat bunlarda o resimdeki egzotik yumurcakların birbirlerini ezen enerjilerinden eser yoktu. Adımları yorgun, yürüyüşleri miskin, suratları asıktı. Ufak cüsselerine bakılırsa sekiz yaşını aşkın değildiler. Ama yüzlerine eli ayağı tutmayan ihtiyar imparatorluklarının yılgınlığı sinmişti.

İmkânsız.

Bir sarımlık tütün için gözlerini kırpmadan adam öldüren eşkıyalar köyleri basıyor, yol kesiyordu. Yabancı olduğunu öğrenince fidye hatırına öldürmeyip rehin tutmayı tercih ederlerdi belki ama, bu haydutların yaşam şartlarında geçireceği birkaç gün de canından olmasına yeterdi.

Boyundan yüksek küfesini sırtlamış iki büklüm yürüyen hamalı gördü. Terlik taşıyordu. Belki yüzlercesini. Her an yere yığılıp, taşıdığı terliklerin altında ezilerek can verecek nice böceğin kaderini paylaşacakmış gibi bir hâli vardı. Ve sokaktaki diğer Osmanlı tebaasından insanlara kaydı gözleri. Yüzlerindeki ızdırap, çökük omuzları, adım atışlarındaki güçlük... Hamalınkiyle aynıydı. Onlar da eziliyordu ezilmesine de... Yüklerini göz görmüyordu.

İmkânsız.

Kemalistlerin Batılılara düşmanca davrandığı söyleniyordu. Özellikle İngilizlere. Credence Amerikalıydı ama anadili İngilizce olduğundan onlarla aynı kefeye konulması işten bile değildi. Dünya Savaşı'ndan bu yana Anadolu'da İngilizce her tür iletişim yasaktı. İlle de bir Batı dili kullanılması icap ediyorsa, Fransızca tercih ediliyordu. Söylentiye göre çok mecbur kalınırsa Amerikanca da kullanılabilirdi. Ama İngilizce asla. Credence bunu ilk duyduğunda cehaletten ileri geldiği zannıyla gülmüştü. Oysa şimdi, altındaki ince mesajı sezebiliyordu.

İmkânsız.

İmparatorluğun her tür vasıtaları emrinde olan koca Sadrazam Talât Paşa dahi Anadolu'yu ziyaret etme cüretini Cihan Harbi süresince yalnızca bir defa gösterebilmiş, onda da şatafatlı törenlerle çıkılan yolda perişan olup Sivas'a varır varmaz gezinin geri kalanını iptal ederek İstanbul'a güç belâ kaçabilmişti. Bu ani manevraya ayak uyduramayan beraberindeki heyet ise devlet ciddiyetini

kaybetmemek uğruna Anadolu'nun kasvetli ve ağır kokularla dolu derme çatma, belki bir manga erat ile merkez camii imamı dışında pek öyle hükmedecek güce de sahip olmayan hükümet binalarında bir müddet daha soğuktan titreyerek teftişe devamla tarumar olmak mecburiyetinde kalmıştı.

Tarih, 24 Aralık 1920 idi. Senelerdir işlerin harikulâde gittiği yönünde verdiği şişirme haberlerle itibarını sıfıra indirgemiş Osmanlı Ajansı'nın, Anadolu'daki gelişmeler hakkında sunduğu havadisleri ciddiye almak söz konusu olamazdı. Kemalist Hükümet'in gerçek hikâyesi, Batı toplumlarına anlatılmayı bekliyordu.

Ne var ki bu koşullar altında Ankara'ya gitmek, *imkânsızdı*.

Dersaadet şehri yalılarının her tür saadete alışkın sakinleri bu konuda hemfikirlerdi.

Bu kente insanlığın yüzyıllar boyu geçilemez addettiği bir okyanusu, tarihin en kanlı savaşından yeni çıkmış Avrupa kıtasını ve tüm zamanların en ölümcül salgınlarından İspanyol Gribi'nin kol gezdiği bir güzergâhı aşarak ulaşmış *The New York Herald Tribune* muhabiri Credence Wright, öyle düşünmüyordu.

2

Önce uzaktan ve belirsiz.

Sokaktaki güruh nereden geldiği meçhul ama her saniye güçlenen vızıltının kaynağını bulabilmek için sağı solu, bir anlam verebilen var mı diye de birbirlerini kolaçan ettiler. Gökyüzünü yırtan bir şimşek gürültüsüyle martıların uçuştuğu binanın çatısı üzerinden gövdesini gösteren Bristol tipi İngiliz savaş uçağı mahallenin üzerinde ani bir manevrayla sağ kanadı üzerine yattı. Bu keskin hareketin ağırlığı altında ezilen motoru tiz perdeden inlemeye başlayarak deniz kuşlarının çığlıklarına eşlik etti. Arnavut kaldırımı dar yolun üzerindeki çarşaflı, sarıklı kalabalık kanatlı iblisin gölgesi altında ceylan sürüsü misali kaçışırken, Credence olduğu yere mıhlanmış etrafındaki curcunayı izliyordu; kol kola girmiş küçük seri adımlarla koşuşan minik karıncalardan farksız kocakarılar, Arapça kelâmlar mırıldanarak saklanacak delik arayan şalvarlı sakallı adamlar... Bağırış çağırış ve hatta feryatlar...

Tayyare sokağın sonunda yükselmeye başlayıp İngiliz ve Fransız bayraklı –ve sermayeli– Osmanlı Bankası şubesi üzerinden yine Fransız sermayeli Taksim kışlasına doğru süzülerek gözden ve kulaklardan kaybolduğunda Rum mebus Boşo'nun Osmanlı meclis kürsüsünden sarf ettiği sözleri hatırladı: "Benim Osmanlılığım, Osmanlı Bankası'nın Osmanlılığı kadardır!"

Etraf çoktan tenhalaşmıştı. Credence onca insanın gizemli Doğu'nun hangi kerametiyle bu kadar kısa sürede ortadan yok olduğunu idraka çalışırken, gözüne otuz adım kadar mesafeden yaklaşan yiğit ilişti. Sol bacağı diz altından kesik, koltuk değnekli genç bir askerdi bu. Sivil kıyafetliydi ama subay olduğunu anlamak için üniformasını görmeye gerek yoktu. Ustura traşlı yüzünde ışıldayan aydınlık bakışları eğitimli biri olduğunu açıkça gösteriyordu.

İngiliz uçağından zerre çekinmemiş olması da onunla ilk kez karşılaşmadığını.

"Bay Wright!"

Başını sesin geldiği yöne çevirdiğinde Amerika Birleşik Devletleri Temsilciliği önünde durduğunu fark etti. Kapısı üzerindeki direkte sallanan yıldızlarla bezenmiş bayrağın altındaki takım elbiseli yaşlı kavasın yüzünde, eve geç gelen evladını merak etmiş babanın sitem dolu ifadesi vardı:

"Başınıza bir şey geldiğinden endişelendik! Buyurun lütfen, resepsiyon başlayalı hayli oldu."

Credence kasketini çıkarıp kapıya yürürken parmağıyla gökyüzünü işaret etti.

"İnsanın yurdu üzerinde düşman uçaklarının gezmesi korkutucu gerçekten."

Takım elbiseli adam tenha sokağa göz attıktan sonra gülümsedi ve içeri girerken, "Onlar düşmandan değil, uçaktan kaçıyorlar Bay Wright," diye mırıldandı.

Credence kapı eşiğinde hareketsiz kaldı.

Görevli, takip etmediğini görünce genç gazeteciye döndü:

"Avrupa Osmanlı'yı güçsüz ya da düşmandan korktuğu için değil, o havada uçanın ne olduğunu idrakten yoksun olduğu için alt edebildi," dedikten sonra otoriter ses tonuyla ekledi:

"Buyurun lütfen."

Genç muhabir minik ama özgün bir röportaj kokusu almıştı. İçeriye şöyle bir göz gezdirince, geniş holün karşı duvarında İstanbul'da görev yapmış Amerikan elçilerinin yan yana sıralı yağlı boya portrelerini gördü. Resimlerin tümü aynı boyutlarda olsa da onun gözüne, yazdığı eserler arasında *Ben Hur* adındaki popüler romanın da bulunduğu yazar –ve Amerikan İç Savaşı'nda görev yapmış bir general– olan sefir Lew Wallace'ınki çarptı. Etkileyici betimleme ve resimlerle süslenmiş bu tarihi masalın okur kitlesi arasında II. Abdülhamit'in de olduğunu duymuştu. Davete icabet edip eşikten içeri adımını atarken teamüller gereği doğrudan vestiyere gitmek yerine paltosunun düğmelerini ağır hareketlerle açmaya koyulup mümkün olduğunca oyalandı. Kimi zamanlar sı-

radan bir kavasla yapacağınız kısa bir mülâkattan, ukala bir diplomatla geçireceğiniz iki saatten fazlasını öğrenebilirdiniz.

"Tuhaf şey..." dedi. "Aynı uçağa Cadde-i Kebir üzerinde de rast gelmiştim. Böyle bir etkisi olmamıştı."

Mesleğinin gençliğinden beri sürdüregeldiği diplomatik nezaket ritüellerini yaşam felsefesi hâline getirmiş hizmetli, beyaz eldivenli elleri iki yanda, misafirine saygıda kusur etmemek için acele ettirecek tek kelime söylemeksizin sabırla bekliyordu:

"Durum şehrin hangi semtinde bulunduğunuza göre değişiyor efendim. Bahsettiğiniz cadde, Hristiyanlar ve İstanbul yüksek sosyete Türklerinin gezindiği bir mahal. Oradakilerin İngiliz uçaklarını bir felaket olarak algıladıkları söylenemez. Hatta içlerinde bir Dünya Harbi'nin gelip geçtiğinin farkında olmayanların çoğunlukta olduğunu iddia edebilirim. Az önce gördükleriniz ise ya kaybedilen topraklardan sürgün gelmiş muhacirler ya da yukarıdaki o ahali arasına karışmaya cüret edemeyecek denli gariban Türklerdir."

Credence davet boyunca burada durup muhatabını konuşturmayı tercih ederdi. Ama işinin ehli kavas bu mealde en ufak bir beyanda bulunmasa da artık hiç zamanları kalmadığını haykıran duruş ve yüz ifadesiyle son düğmeyi acele ederek koparmasına bile neden oldu.

Geniş resepsiyon salonunun İngilizce kelimelerin hâkimiyetindeki uğultusu Credence için güven vericiydi. Koyu yeşil duvarlar, heybetli iyonik sütunlar üzerlerine oturtulmuş Grek tanrılarının davetlilere tepeden bakan beyaz mermer büstlerine soylu bir fon oluşturuyordu. Makyajlı, sade ama göze hoş gelen pastel renkli elbiselere bürünmüş hanımefendiler, alafranga kıyafetler içindeki şık beyefendilerle gruplar hâlinde sohbet ediyor, arada bir ak tenli ellerini solgun dudaklarına götürüp aşırıya kaçmayan iffetli kahkahacıklar atıyorlardı. İrtifa olarak Olimpos zirvesinin ve hatta büstlerin altında bulunsalar da Helenistik tanrılardan çok da aşağı kalır edaları yoktu. Büyük çoğunluğu Dünya Savaşı'nın galibi İtilaf Devletleri'nin temsilcileri bu insanlar, on binlerce evladını katlederek işgal ettikleri yabancı bir ülke-

nin topraklarında değil de kendi memleketlerindeki bir hayır etkinliğindelermiş kadar rahattılar. Bir Batılı olarak günlerdir kaçınılmaz suçluluk hissiyle sokaklarını arşınladığı İstanbul'da ilk kez böyle bir ortama giren Credence, şatafatlı salonu kısaca süzdükten sonra kararını vermekte gecikmedi: Bu akşamlık olsun mesleğinin lanet olası yan etkisi farkındalığını kapatacak ve kokteylin keyfini çıkaracaktı.

Yanından geçen garsonun süt beyazı eldivenli parmakları üzerinde taşıdığı gümüş tepsiden kırmızı şarap aldı. Kristal kadehi dudaklarına götüreceği sırada az ileride sohbete dalmış yedi kişilik gruptan frak giymiş birinin el salladığını fark etti. Kenarları yukarı kıvrılmış Fransız bıyığı ve elindeki Dunhill 1907 İngiliz purosuyla "Birleşik" Devletler'i sıfatına yakışır karışımda temsil eden ABD'nin İstanbul'daki gayri-resmi maslahatgüzarı Avukat Bay Ryde'dan başkası değildi bu. Birleşik Devletler'in, Osmanlı Devleti'nin müttefiği Almanya'ya harp ilan ettiği 1917 yılından beri İstanbul'da resmi temsilcisi bulunmuyordu ve statükonun her an değişebileceği şu kritik zamanlarda payitahtın nabzını tutmak vazifesi bu yaşlı kurdun omuzlarında kalmıştı. Davetliler arasında zikzaklar çizerek grubun yanına ulaştığında yaşı artık kemâle ermiş fahri diplomat dikkatleri ona yönelten yüksek ses tonuyla konuştu:

"Terrance! Genç dostum, nerelerdesin? İstanbul'a geldiğin ilk gün uğradın, bir daha göremedik seni!"

Göremezdi elbette çünkü Credence, Bay Ryde'la İstanbul'a geldiği o gün temsilcilik binasının koridorunda tesadüfen karşılaşmış ve üç cümlelik zoraki tanışma diyaloğunun ardından tecrübeli hukukçu zıpçıktı bir muhabirle zaman kaybetmeyerek çalışma odasına çekilmişti. Şu andaki hararetli muhabbetinin tek manası olabilirdi: tatsız bir sohbet konusunu değiştirmek!

Credence yanlış anımsanmış ismini düzeltmek niyetiyle ağzını açsa da Bay Ryde fırsat vermedi:

"Bay Terrance Bright, *The New York Herald Tribune* gazetesinin Yakın Doğu muhabiridir. Osmanlı Hükümeti mensuplarıyla röportajlar yapmak için İstanbul'da bulunuyor."

Altı yüzyılı aşan geçmişe sahip devasa bir imparatorluk, 20. yüzyılın başında bir heyelan azametiyle çöküyordu. Savaşlar, işgaller, salgınlar ve yoksullukla geçen bu yıllarda, imparatorluğun enkazı altında ezilen Türk milleti bir var olma mücadelesi veriyordu.

Bu mücadeleyi başta Batı kamuoyu olmak üzere bütün dünyaya duyurmak için her türlü güçlüğü göze alan, kimi zaman hayatlarını tehlikeye atarak Anadolu insanının yanına koşan yabancı gazeteciler de vardı. Cepheden cepheye dolaşan, Anadolu'nun en ücra köşelerine kadar ulaşan bu gazeteciler, yalnızca savaşları ve siyasal gelişmeleri değil, bütün acıları ve umutlarıyla bir halkın yaşadıklarını da dünyaya aktardılar.

Romanın kahramanı Credence Wright, işte bu gazetecilerin gerçek yaşamlarından ve tanıklıklarından doğmuş kurmaca bir karakter. Onun gözünden Türk milletinin Millî Mücadele'si, yalnızca tarih kitaplarına geçen bir dizi olay olarak değil, Anadolu halkının yaşadığı acılar, umutlar ve mücadeleler olarak da hayat buluyor.

Gerçek olaylardan, dönemin tanıklıklarından ve tarihsel belgelerden beslenen bu roman, bir yabancı gazetecinin gözünden imparatorluğun sonunu ve bir milletin yeniden doğuşunu anlatıyor.

www.remzi.com.tr
ISBN 978-975-14-2311-5
9 789751 423115
KDV'den muaftır